

D'URBANITZACIÓ D'ESTIU- JANTS A POBLE RESIDENCIAL

RODA I FÀBREGAS, Ignasi
Bellaterra 1930-2005. Crònica de 75 anys
 Ed. Fundació Bellaterra
 Bellaterra, setembre de 2008
 Mides: 29,2 x 24,7 cm. 475 pàg.

Ignasi Roda, home de teatre amb més de 50 obres com a autor i moltes més de dirigides, en aquesta ocasió s'embrancha a redactar una crònica commemorativa dels 75 anys de Bellaterra, fent coincidir l'efemèride amb l'aniversari de la inauguració del baixador del ferrocarril. Ell mateix reconeix la dificultat de trobar una data fundacional, ja que, com diu, «el lloc és el resultat de la concatenació d'un seguit de circumstàncies i factors que arribaren a bon port». La urbanització havia nascut l'any anterior, però la vinculació dels promotors amb un banc els va permetre assolir el baixador ràpidament, mentre que la demanda dels veïns de Valldoreix va haver d'esperar més de deu anys.

Bellaterra neix en plena efervescència del pensament noucentista, on l'ideal de la casa i l'hortet suposa una reacció bucòlica enfront de les grans aglomeracions urbanes i les concentracions industrials. L'autor diu que s'ajusta a la definició d'un «indret format gairebé exclusivament de cases per viure-hi, sense oficines, ni botigues, generalment per a classes altes». Si bé en un inici es concep bàsicament com una zona d'estiu per a la burgesia barcelonina, a la qual no tardarà a afegir-se la sabadellenca, possiblement el que la distingeix d'altres és el fet que molt aviat alguns dels seus habitatges es convertiren en primera residència, gràcies a les facilitats de comunicació que els proporcionava el ferrocarril. Curiosament, hauran d'esperar més de tres dècades per disposar d'una carretera asfaltada. Com tantes altres zones semblants que apareixen

en aquesta època, es va construir molt separada del nucli urbà del municipi, sense gaires vinculacions amb ell, ni amb el seu Ajuntament, fet que, tant a la curta com a la llarga, sempre acaba generant problemes. No es pot oblidar que es tracta d'una iniciativa empresarial privada, més amatent als beneficis derivats de la venda de parcel·les que a les tasques d'urbanització i subministrament a què s'havia compromès. La retenció de la titularitat del sector fins a la seva dissolució, l'any 1996, fou una font de conflictes. Hi ha dos fets significatius del control exercit: els més de 15 anys que tardaren els veïns a constituir-se en associació de propietaris i que quan es nomeni un alcalde de barri, el 1957, l'escollit a dit sigui un treballador de l'empresa i no un dels seus clients residents. Això farà que moltes de les millores acabin essent promogudes i pagades pels propis veïns, seguint el lema de l'escut municipal de Cerdanyola, «fets, no paraules». Aquesta situació anòmala també repercuteix en les seves relacions amb l'Ajuntament, ja que si ells pagaven impostos i contribucions, el municipi no es feia càrrec del manteniment dels serveis públics per tractar-se d'una urbanització privada que no li havia estat transferida. No és menys cert, però, que aquesta segregació elitista ja agradava a una part dels propietaris, no gaire predisposats a barrejar-se amb els pagesos i obrers de la vila. Una altra cosa afavoriren que, seguint l'exemple de Valldoreix, sortís la proposta de crear una Entitat Local Menor per autogestionar-se i fins i tot el fracassat intent independentista de constituir-se en municipi.

L'autor exposa que no es tracta d'un llibre d'història «perquè unes noces de plati no ens donen la perspectiva necessària per escriure-la i cal ser modest a l'hora de significar els esdeveniments aquí succeïts i que potser es mereixerien entrar el gran catàleg dels fets històrics». És opinable que la metàfora noces sigui o no la més escaient per qualificar l'aniversari, però en tot cas cal discrepar totalment d'una afirmació que nega la possibilitat d'estudiar història recent. No és pas això el que s'ensenya des de la UAB, també coneguda com la universitat de Bellaterra i d'altra banda existeix una gran quantitat de publicacions que demostra el contrari.

El llibre es desenvolupa en diversos capítols, uns més històrics, d'altres clarament monogràfics, com el que es dedica a l'auca feta per Valentí Castanys i les seves variants. Malgrat que sigui la crònica dels 75 darrers anys, cau en la temptació de començar per una prehistòria llunyana que no hi té res a veure, tot confonent l'antiga Via Augusta amb el camí dels mon-

jos que la creua en perpendicular. L'esquema presenta la voluntat cronològica d'exposar la successió dels fets, més interessat en el què i el detall de com va passar, que a plantejar-se el perquè. Això fa que sovint s'explai en les anècdotes, moltes vegades posades en boca dels seus protagonistes, assolint donar un aire vivencial al text, tot i que a voltes signifiqui un detriment de l'ús de dades documentals, no sempre existents. La divisió en períodes es fa en funció de la pròpia realitat interna de Bellaterra, especialment pel que ateny a l'època posterior a la guerra civil. Així, en lloc de franquisme i democràcia trobem el temps de «La Unión de Propietarios» (1947-1978) i el de «La Unió de Veïns» (1978-2007), que en realitat és la mateixa entitat amb diferent nom. El seu paper fou fonamental per a la cohesió del barri. La presència de gent econòmicament potent va fer que es paguessin serveis de la seva butxaca, com foren l'església (1941), la rectoria (1946), la central de telèfons (1953). D'aquí que aquesta manera de fer fos qualificada com «el temps dels cacics», que s'allarga fins 1965. En la segona part, Bellaterra creix gràcies a les noves urbanitzacions de Terranova i Can Llobet, que exhaureixen el seu territori. D'uns primers moments de col·laboració amb l'Ajuntament democràtic de Cerdanyola es passa a un clar enfrontament que evoluciona vers l'intent de segregació municipal, al qual l'autor dedica un capítol sencer. Semblantment mereixen apartats monogràfics les entitats, l'esport, el teatre, l'església, les escoles i el comerç. Un extens annex inclou una cronologia històrica amb paral·lelismes entre la general i la local i un estudi del nomenclàtor. El vessant literari de l'autor el porta a incorporar els textos d'auques i versos satírics, així com el repertori de les obres de teatre representades, la premsa, les sortides del grup muntanyenc, la composició de juntes d'entitats i fins i tot l'índex general de l'IPC des de 1900!

L'edició ha estat curosament dissenyada i maquetada, amb tapa dura i sobrecoberta, que el converteix en regal de luxe. Les innombrables cites de personatges i una abundosa il·lustració en fan, també, un llibre de records per a tots els residents de Bellaterra que hi són mencionats en una o altra pàgina. En aquest sentit és una llàstima que no compti amb un índex onomàstic que en faciliti la ràpida localització. La insistència en els petits detalls del dia a dia ajuden a proporcionar protagonisme a molts actors secundaris, però a voltes desdibuixen les grans qüestions de fons, que no resten prou explicades. Això també fa que puguin sortir discrepàncies, per tal com els records d'un fet són diferents segons les persones. Tanmateix, la gran quantitat d'informació abocada en el text serà de gran utilitat per a qui vulgui conèixer Bellaterra, a desgrat que la història pròpiament dita resti per construir.

DOMÈNEC MIQUEL

CERDANS AL VALLÈS

GARSABALL, Jordi

“Cerdanyola del Vallès, de la tardoantiguitat al feudalisme”

MARTÍ, Ramon

“Cerdanyoles i cerdans: agents de l'expansió territorial dels comtes de Cerdanya”

Quaderns de Recerca de Cerdanyola del Vallès

UAB Servei de Publicacions – Ajuntament de Cerdanyola

Cerdanyola, 2008

Mides: 29,7 x 21 cm. 124 pàgines

Durant massa anys, la tardoantiguitat era aquell període fosc que totes les històries locals passaven de puntetes saltant directament dels romans al segle X. Tanmateix, la recerca portada a terme en els darrers anys ens permet mirar-ho d'una altra manera i replantejar aquells tòpics que havien esdevingut veritats incontrovertibles. Alhora, com succeeix sovint, les divisions administratives del territori han anat evolucionant i és possible que els límits del present tinguin poc a veure amb els d'altres èpoques. Tal és l'exemple de Cerdanyola que estudia Jordi Garsaball, historiador, professor d'institut i guanyador de la beca Jaume Mimó. Entre mig s'ha d'enfrontar amb el problema dels canvis que va provocar el cristianisme en els costums quotidians i els dominis,

primer visigòtic i després islàmic, en l'àmbit social, polític i fiscal.

El treball s'inicia fent un repàs dels jaciments romans coneguts en el terme, on destaca la vil·la de Canaletes i la presència de la via, secundària si es vol, que s'adreçava des de Montcada vers Sant Cugat i Martorell. Tant la vil·la citada com la de l'IES Pere Calders acaben la seva vida activa vers el segle V, tot i que manquen excavacions que en donin més detalls. Un xic posterior seria el modest poblat dels Mallols, a Serraperera, amb la seva necròpolis, datat entre els segles VI-VII i dedicat a l'agricultura i la ramaderia, sobretot ovina. Molt més extens i interessant és el capítol que dedica al domini musulmà, usualment negligit, on gairebé es planteja una visió comarcal del Vallès, destacant la seva aproximació als palaus de Riu-sec i al d'Abu-Said, més conegut per la llatinització d'Auzid. Quant a les guàrdies, documenta la del Turó de Can Oliver, la del Puig de Mataric, la del Pla de Matabous i l'associada a Palau Auzid. Pel que fa al *Palacium* del terme d'Aqualonga, caldria un xic més de recerca per poder-lo identificar amb l'actual Can Bell i no, per exemple, amb l'antecedent de la Torre Negra, que posseï el noble Riquer, ja que ambdues opcions són properes a antigues vies.

Resta pendent de plantejar què succeeix una vegada els francs han entrat a Barcelona. Com són tractats els habitants del territori? El dret de conquesta institueix un nou règim de propietat? L'arribada dels guanyadors implica moviments de població? És evident que, si més no, bona part del terme d'Aqualonga esdevingué una franquesa fiscal on particulars podien fer les seves aprisions, però, i a Cerdanyola? Potser també, però tota la documentació coneguda és posterior a la segona meitat del segle X, quan la nova organització de *villae* sembla consolidada i la seva major part no deixa entreveure la forma d'adquisició o bé són compres recents. Per tant, l'autor s'ha d'esplaiar en els límits i els llocs menors que conté i diferenciant la *villa* de Feixes. En parlar de la feudalització és inevitable examinar el paper del monestir de Sant Cugat, del bisbe i el capítol catedralici i dels comtes, vescomtes i veguers. Tot plegat condueix a l'aparició de les parròquies de Sant Iscle i de Sant Martí com a noves demarcacions territorials. Tal volta la seva situació de muntanya impedeix consolidar un nucli urbà al seu redós i durant segles el poblament del terme serà de masos dispersos. Més difícil d'explicar és l'origen del castell de Sant Marçal en mig d'una plana difícil de defensar, si no és com a edifici de prestigi vinculat a la família dels Montcada.

Jordi Garsaball dona un impuls al coneixement d'aquests segles que fins fa poc eren gairebé un forat

en la història local, on a la manca de documentació s'afegeix la pobresa, arreu, de les restes arqueològiques dels segles V al VII, llevat del cas de les esglésies. Pel que fa al domini islàmic, ens quedem amb ganes de saber més sobre la xarxa de canals i recs, especialment entorn del riu Ripoll, que apareixen en escriptures a partir del segle X vinculats a la presència de molins. Molt interessant és la manera d'apropar-se al mas com a unitat d'explotació agrària i de percepció de rendes, però potser manca un dibuix dels conreus i de la xarxa viària.

No podem acabar sense fer esment del magnífic treball de Ramon Martí sobre les diferents Cerdanyoles i el paper que van fer els cerdans controlant certs indrets estratègics. Hi cita alguns personatges com l'abat Gotmar, els veguers Eldemar i Ató i d'altres relacionats amb l'expansió del domini feudal del monestir, que fan recomanable la seva lectura des d'una òptica sancugatenca.

DOMÈNEC MIQUEL

ANIVERSARI A LES ONES

CASTANYER, Ester

Ràdio Sant Cugat. 25 anys fent ciutat, 1982-2007

Edició: OAMCIC, Sant Cugat del Vallès, 2008

Mides: 21 x 21 cm. 152 pàg.

Com indica el títol, es tracta d'una aproximació als vint-i-cinc anys de la ràdio municipal sancugatenca. Per ser més precisos, es tracta d'una autobio-

grafia. Efectivament, la periodista i extreballadora de Ràdio Sant Cugat Ester Castanyer ens ofereix, a través de trenta-dues entrevistes, la visió retrospectiva dels mateixos implicats. És una selecció representativa del que han estat els recursos humans posats durant aquests anys al servei d'aquest projecte.

Hauríem de començar exposant algunes vicissituds que ajudin a entendre l'evolució d'aquesta emissora. Neix el 1982 com a iniciativa d'un grup reduït de joves sense experiència que volen fer quelcom per Sant Cugat. S'ho fan tot, començant de zero. És una aventura que només se suporta en la il·lusió dels emprenedors i en els coneixements tècnics d'alguns dels fundadors. Tot comença en un local sense condicions, on cal donar cops de colze per fer-se un lloc i emetre. Però deixem que parli el seu primer director: «El 13 de juny de 1982, un grup de joves que voltàvem la vintena vam llançar a l'aire unes ones fresques i noves a la ciutat (...) un diumenge de calor, a les dotze del migdia, en uns estudis autoconstruïts al carrer de Sant Antoni, que per nosaltres eren els millors». Però l'alegria dura poc a casa del pobre i quatre anys després, en un intent per part de la Generalitat de posar ordre en el món de les emissores locals, es clausura la ràdio i se suspelen les emissions. Aquest moment, i per raons òbvies, és el recordat amb més tristesa per tots els que han viscut la ràdio des dels seus inicis. Tres anys després, però, la ràdio serà municipalitzada i tornarà a sortir a les ones, aquest cop des d'un local molt millorat.

Aquesta ressenya ens porta per força a les vivències dels protagonistes, ja que són les seves opinions les que confegeixen el llibre, i, a partir d'aquí, a una idea del que ha estat aquesta experiència, experiència que encara dura i es projecta cap al futur. Quins han estat aquests protagonistes? No els podem esmentar tots, ja que el llibre no aporta la nòmina completa, però podem fer-ne una aproximació a partir dels trenta-dos entrevistats. D'antuvi cal dir, si l'autora ha estat primmirada en la selecció, que ha estat un projecte més masculí que no pas femení: només un 28% són dones. També ho fa entreveure que dels seus quatre directors –quatre directors, encara que un de repetidor, en vint-i-cinc anys!– només un és dona. A part d'això, la primera característica que cal destacar, que no considerem per altra banda que sigui gaire diferent d'altres ràdios locals, és l'amateurisme i inexperiència inicial dels seus protagonistes. Alguns no arriben a cobrar. La majoria comencen fent-hi pràctiques o dedicant-hi algunes hores robades a la feina habitual per quedar-s'hi, d'altres continuen fent-ho a hores perdudes o ho van deixant. La majoria, però, s'hi queda.

En una empresa com aquesta s'ha de fer una mica de tot. Alguns comencen de tècnics i acaben

redactant notícies o viceversa. Altres entren per fer un programa i al cap de dos dies ja n'estan dirigint un altre. Tots, però, s'han d'«empapar» de la realitat local. No tots són santcugatencs ni molt menys. N'hi ha que vénen de Rubí, Barcelona, Terrassa o Sabadell. És una ràdio de proximitat, com no pot ser d'una altra manera una ràdio local, i han de «patejar-se» el municipi i això els fa ser coneixedors de la realitat local. Alguns, com ho expressen a l'entrevista, no han viscut mai a Sant Cugat, però se'n senten, de santcugatencs. És, per altra banda, un curset d'amistat accelerada. El fet de treballar tan junts, i cal interpretar-ho en el sentit literal, i de compartir tant de temps fa que s'estableixin amistats profundes i duradores.

Però una de les coses que ha caracteritzat Ràdio Sant Cugat ha estat la seva capacitat per exportar talents, o professionals si ho voleu així. Només cal veure el currículum dels entrevistats. Vegem-ho. Un antic cap de redacció ha passat a dirigir dues publicacions locals. Dos treballadors de l'emissora estan fent de presentadors en televisions d'àmbit estatal, una de pública i l'altra privada. Uns altres quatre extreballadors de la ràdio estan oferint els seus serveis, amb responsabilitats diferents, en una ràdio d'àmbit nacional. I, per acabar, un altre està treballant de cap de secció en un diari català de gran rellevància. D'altres han saltat directament a l'administració pública local; en comptabilitzem quatre, tres d'ells directors de la ràdio en algun moment de la seva trajectòria. Una osmosi aquesta darrera sobre la qual potser caldria fer una anàlisi més acurada del que ens permet aquesta ressenya.

Pel que fa al futur, tots estan convençuts que la ràdio només podrà sobreviure si continua essent una mitjà d'expressió de proximitat i sap adaptar-se a les noves exigències socials i, sobretot, si sap incorporar les noves tecnologies. De fet, la ràdio s'ha convertit recentment en una productora de continguts multimèdia.

Posats a veure-hi insuficiències, hem trobat a faltar un annex de dades que hauria permès fer-nos una idea més acabada del que han estat aquests vint-i-cinc anys: nòmina de tots els treballadors i col·laboradors, graella de programes, evolució de l'audiència... En tot cas, cal dir que es tracta d'un llibre molt ben editat que compensa les insuficiències suara esmentades amb una col·lecció notable de fotografies, les quals completen un xic la informació sobre els que han quedat fora de focus i de la vida de la ràdio en general.

Per acabar: felicitats per aquests vint-i-cinc anys, Ràdio Sant Cugat!

JORDI CASAS

CONSTRUINT LA PAU

UNIVERSITAT INTERNACIONAL DE LA PAU

XII edició

Processos de Pau

Sant Cugat del Vallès, juliol de 2007

Recull de ponències

Barcelona, 2008

Mides 20,5 x 21 cm. 256 pàg.

Valls, juny de 2007

Mides: 24 x 17 cm. 182 pàg.

Un any més, la Universitat Internacional de la Pau ha publicat les ponències del seu seminari d'estiu. En són ja 22! El del 2007 el van dedicar a analitzar els processos de pau, les experiències i les lliçons dels diferents processos de pau que s'han donat en el món. Recordem-ne alguns de relativament recents: Irlanda del Nord, Amèrica Llatina (Guatemala, Nicaragua, Hondures, Xile i Argentina), sud i est d'Europa (exmembres del Pacte de Varsòvia i antiga Iugoslàvia), Àfrica (Algèria, Sud-àfrica, Moçambic, Zimbabwe) i Àsia (Corea del Sud, Filipines i Timor Oriental).

No cal dir, i això queda evidenciat al llarg de les pàgines del llibre, que cada procés és diferent i depèn del context històric i cultural en el qual es produeix. Però, com es diu en l'escrit de presentació, s'han consolidat les línies mestres del que es considera comú i irrenunciable després de processos de violència social: el respecte als drets humans, tal com estan recollits en el dret internacional, així com els principis de veritat, justícia, memòria i reparació envers les víctimes. Sense aquests condicionants no poden existir processos l'èxit dels quals sigui acceptable i durador.

Com ens té acostumats, la Universitat Internacional de la Pau ha dividit el seu seminari en blocs i

ha combinat la reflexió general amb la presentació d'experiències concretes. En aquesta ocasió han estat tres els blocs temàtics: I. Situacions de conflicte i actuació; II. Processos de pau, què són i com comencen, i III. L'endemà de la pau: resolució, reconstrucció i reconciliació. Paga la pena fer una referència a algunes de les ponències que es presentaren. En el primer bloc Vicenç Fisas, director de l'Escola de Cultura i Pau de la UAB, ens parla dels processos de pau actuals («Los procesos de paz en la actualidad»); Adrian Guelke, catedràtic de política comparada de la Queen's University of Belfast, parla, òbviament, del procés nord-irlandès («Northern Ireland: from the good friday to the St Andrews Agreement»); i Rafael Grasa, professor de relacions internacionals i secretari general de la UAB, es refereix al cas llatino-americà («Lecciones acerca de los procesos de paz: el caso de América Latina en los años ochenta y noventa y en el contexto de las negociaciones»). Pel que fa al segon bloc, destaquem la intervenció de Pere Ortega, investigador del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, Justícia i Pau de Barcelona, que ens parla de la prevenció i resolució de conflictes («Prevenció i resolució de conflictes»); la de Kristian Herbolzheimer, director adjunt del Programa Processos de Pau, Escola de Cultura i Pau de la UAB, que es refereix al cas filipí («Filipines. Conflictes armats i processos de pau»); i Alejandro Pozo, del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, Justícia i Pau, sobre un tema tan actual com és el d'Afganistan («Processos de pau asiàtics: Afganistan. El fracàs de l'intervencionisme»). Per últim, el tercer bloc ens parla, entre altres coses, d'Angola, Karlos Pérez de Armiño, professor titular de relacions internacional, Universitat del País Basc-Euskal Herriko Unibertsitatea («Economía de la guerra y mal gobierno como condicionantes de los procesos de rehabilitación. El caso de Angola»); de Darfur, Rafael Ortega Rodrigo, investigador principal de Casa Árabe-Instituto Internacional de Estudios Árabes y del Mundo Musulmán, Còrdova («Darfur. Crisis política y falso conflicto étnico»); i del País Basc, Jon Abril, vicecoordinador d'Aralar («Proceso de paz en Euskal Herria»).

N'hem esmentat només una mostra –representativa, això sí–, ja que el total de ponències presentades és de disset. Pagava la pena detallar-ne algunes perquè el lector es faci una idea de la diversitat de temes tractats. I també perquè observi la qualitat dels conferenciants. El nivell del debat va ser alt i hom pot comprovar-ho en llegir les més de dues-centes pàgines del llibre.

No podem acabar la ressenya sense esmentar que el recull de ponències està precedit per una presentació, a la qual hem fet referència, de José Ángel

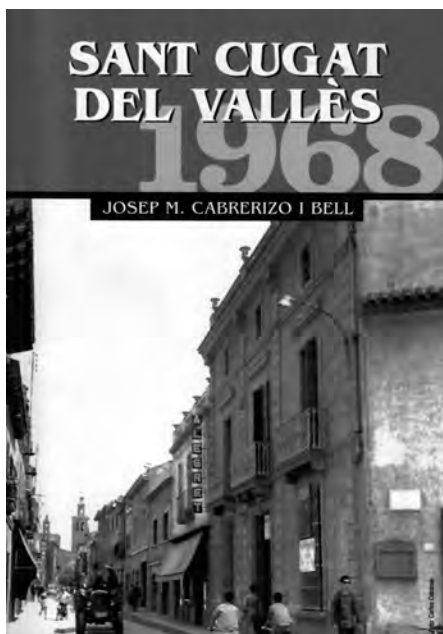
Ruiz Jiménez i Marcia Esparza, docent i investigador del departament d'Història Contemporània i de l'Institut de la Paz y los Conflictos de la Universitat de Granada, el primer, i docent i investigadora del John Jay College of Criminal Justice de la City of New York, la segona, en la qual ens expliquen que no hi ha receptes màgiques per a la resolució de conflictes; i la conferència inaugural del periodista Carlos Santos sobre l'experiència, viscuda en primera persona, del cas guatemalenc. El llibre es clou amb la conferència que va cloure, i valgui la redundància, aquest seminari d'estiu, impartida per Àlex Masllorrens, assessor de relacions exteriors del Departament de Justícia de la Generalitat.

No volem acabar sense felicitar a la Universitat Internacional de la Pau per l'esforç que ha fet, una vegada més, per oferir un bon producte, i ens referim tant als continguts del llibre com a la seva presentació.

JORDI CASAS

LA GENERACIÓ DEL 68

CABRERIZO I BELL, Josep M.
Sant Cugat del Vallès, 1968
 Edició pròpia
 Sant Cugat del Vallès, agost 2008
 Mides: 23 x 16 cm. 120 pàgines

La troballa accidental d'un reportatge sobre la llavors encara vila de Sant Cugat, signat per Huertas Claveria i datat el desembre de 1968, serveix de pretext a l'autor per evocar i reflexionar sobre un passat que, sense gairebé adonar-se'n, ja té quaranta anys. Però tampoc és que se centri exclusivament en aquell any, sinó que la memòria passeja pel temps anterior de la infantesa i fins i tot per allò que havia sentit explicar a persones més grans i, quan li cal, arriba fins al present, que contraposa.

L'autor comença justificant-se, ja que l'escriptura de l'obra també ha sorgit en un moment molt especial de la seva vida, la jubilació, i admet que ha estat una bona teràpia. És important tenir-ho en compte, perquè el que explica, molt sovint ho fa des dels seus records amb ulls de ciutadà del carrer, malgrat la recerca portada a terme per ser exacte amb les dades. Un bon exemple n'és l'esbós que traça de la vila, on parla de les destrosses urbanes sense acabar d'entendre la ràpida evolució seguida per la societat, que d'altra banda comenta: l'agricultura local havia iniciat el seu declivi irreversible i la població, sobretot els pagesos, s'adaptaven a les noves circumstàncies. Quant a l'enderroc d'edificis seculars i als blocs de pisos que els substituïren, no hi ha cap referència a la responsabilitat de l'autoritat municipal del moment i tot sembla culpa d'uns tècnics llunyans que ens planejaven l'urbanisme, mentre nosaltres badallàvem.

El gruix del llibre es basa en la tècnica de presentar un fragment del citat reportatge d'Huertas Claveria i comentar-lo, ampliant-ne detalls, veient si les prediccions de futur s'han complert i quan. Evidentment hi ha un capítol dedicat a la Casa Aymat, a la producció de pedra artificial d'estil romànic o àrab, al treball pagès, a l'arribada d'immigrants, a les curses de l'Arrabassada, a les bòbiles, al Mesón...

Els records del Casal parroquial tenen un interès especial perquè van més enllà dels tant citats cursos de dibuix i cuina i li serveixen per dibuixar la petita història de com s'organitzaren els que per aquella data rondaven els 21 anys, formant un grup de joves coneguts pel nom d'Amics de Tothom, popularment la Tothomada. Ells van ser capaços de celebrar sessions de cinefòrum, les primeres colònies infantils, xerrades amb artistes, escriptors o sobre el sexe, obres de teatre, festivals de cançó i, per descomptat, els guateques on es brincava, més que ballava, al so dels Sirex, els Mustang o altres conjunts del moment. El tancament del Casal els va deixar sense lloc de reunió. L'alternativa lògica i cívica hauria estat la Unió, però els socis-propietaris d'aquesta entitat, en la seva etapa de postguerra, han estat molt gelosos

de llur edifici i no han sabut mai posar-lo al servei dels seus conciutadans. Sense un local com a punt de trobada el grup acabà per disgregar-se.

Cal agrair l'esforç que ha fet l'autor-editor en escriure i publicar una obra com aquesta que, malgrat la inevitable subjectivitat, fa un bon retrat d'aquella vila que començava a iniciar el gran canvi que la portaria a ser ciutat en menys de deu anys. La generació del 68, la que pels volts d'aquesta data arribava a la majoria d'edat, és, en gran part, la primera que globalment deixa de ser pagesa i es guanyarà la vida en oficines, tallers i comerços. Però, i això és important, encara és una generació que no ha anat gaire més enllà dels estudis primaris i que haurà d'acabar vivint en la ciutat catalana que té l'índex més alt d'universitaris. És una llàstima que no parli de l'impacte que va suposar la ubicació al claustre del monestir de la neonata UAB i com la "gent de fora" que arribà a partir d'aquell moment ja no era de contrades llunyanes del sud peninsular, sinó de Barcelona i del mateix Vallès, però sobretot amb un major nivell de formació. Sense tenir en compte aquest factor, no es pot entendre el que ha succeït després.

Permeteu que hi afegeixi una reflexió personal. La democràcia encara va trigar uns anys a assolir-se. Algun membre de la Tothomada va assumir responsabilitats sindicals o polítiques i fou represaliat. D'altres gestionaren el Congrés de Cultura Catalana a escala local. Però quan fou l'hora dels ajuntaments democràtics, la generació del 68, que també és la meua, només va ser-hi a l'inici i molt puntualment. Els partits polítics restaren fonamentalment en mans dels "nouvinguts", per més que calgui fer algunes lloables excepcions com la de Joan Aymerich, qui casualment és un xic més gran. Ningú nega l'importantíssim paper que membres de la Tothomada han jugat en l'àmbit cívic al llarg dels darrers 40 anys. El món de l'associacionisme local, la Marxa Infantil o la Festa de la Tardor en són clars testimonis. Però el cert és que aquesta generació que es va fer adulta encara sota el franquisme no va voler, saber o poder entrar en el joc polític i aquest fet també ha marcat les generacions posteriors. Avui, amb un consistori municipal de 25 membres, no n'hi ha un sol regidor que pugui mostrar arrels santcugatzenques i això tampoc és normal. Potser aquest llibre hauria de tenir una segona part on, més que records nostàlgics, expliqués per què els indígenes de l'exvila ens hem dedicat a la vida cívica-cultural-folclòrica-esportiva, i jo m'hi incloc, renunciant a estar a la política, que al cap i a la fi és on es gestiona la ciutat i on s'acaba decidint sobre el futur col·lectiu.

DOMÈNEC MIQUEL

CREATIVITAT I EROTISME

JOSEP PLA NARBONA

L'eros primordial en l'obra de Pla-Narbona

Museu de Sant Cugat i Casa Aymat

De l'11 de juny al 5 d'octubre de 2008

*"Probablement degut a la dificultat que he tingut sempre per comunicar-me a través de les paraules, he dedicat la meua vida a la comunicació visual concretada en el disseny gràfic i les arts plàstiques". Amb aquesta afirmació, Josep Pla-Narbona va començar la conferència Interrelació art-disseny en l'obra de Pla-Narbona, realitzada a la sala del Tapís del Museu de Sant Cugat i organitzada per l'associació Firart, l'octubre de 2006. En efecte, si es repassa la seva bibliografia, es comprova la llarga trajectòria vital consagrada a forjar un univers fantàstic d'imatges úniques que sobreviuen amb força en l'actualitat. L'extraordinària exposició retrospectiva *L'eros primordial de Pla-Narbona* feia un resum de la llarga i prolífica carrera de dedicació al treball i posava en evidència les capacitats de l'artista per convertir les formes plàstiques en potents esquemes comunicatius. El mite d'Eros (principi de vida, del món, déu de l'amor) guiava el contingut temàtic i és un dels conceptes fonamentals que ens permet entendre la seva producció artística com a dissenyador gràfic, dibuixant, gravador, escultor, pintor, escenògraf, inductor d'idees. El conjunt de l'obra va ser distribuït en dos espais expositius: a la sala capitular del claustre es podien veure les pintures realitzades des de finals dels setanta fins al 2008, i a la Casa Aymat la part gràfica, dibuixos, gravats, escultures, realitzats des de la dècada dels seixanta fins a l'actualitat. El comissariat va anar a càrrec d'Oriol Pi de Cabanyes (Vilanova i la Geltrú, 1950), escriptor, periodista, gestor cultural i amic personal de l'artista qui també inicia el primer text crític del catàleg, on defineix tota l'obra de Pla-Narbona com*

“un esforç de gegant per dominar... el magma confús d'unes visions interiors”. En el catàleg, editat per l'ocasió, també hi col·laboren amb els seus escrits Francesc Fontbona, Josep Vallès-Rovira, Raquel Medina i Ramon Balasch amb comentaris analítics sobre l'obra i l'autor.

“Part de la meua obra neix de situacions personals”, va dir-me Josep Pla-Narbona en el transcurs d'una entrevista realitzada el 2003 al seu estudi. Sembla que amb el temps l'artista tendeixi a acceptar l'estreta vinculació entre la seva vida i els motius de la seva obra. Pla-Narbona va néixer l'any 1928 a Barcelona, al barri de Sant Martí de Provençals, i des dels noranta té l'estudi i viu a la Floresta. Als dos anys va perdre el pare i als set la mare. Va ser la tia Amparo, germana del pare i teixidora, qui va afillar-lo i qui va tenir cura de la seva educació en un període difícil marcat pels desastres de la guerra civil. Malgrat les mancances podia llegir i mirar amb delit els dibuixos del Patufet, comprat a casa, on possiblement es troba l'origen de la seva vocació gràfica. Comença a treballar als catorze anys en l'empresa “Cubiertas y Tejados, SA” des d'on anirà a parar al món del dibuix i la publicitat, primer com a aprenent en l'estudi del cartellista Josep Artigues i poc després com a ajudant del dibuixant i pintor Ricard Fàbregas, el qual va influir decisivament en la seva carrera. Practica el dibuix de la figura humana a Sant Lluç i se'n va del país, remugant contra el règim, cap al París de la guerra d'Algèria, de l'existencialisme, on viurà i treballarà durant dos anys. També fa estades a Suïssa, els Estats Units i més tard és fundador i primer president de Grafistes Agrupació FAD el 1961, relacionant-se amb els dissenyadors gràfics més destacats internacionalment. La ruptura del seu primer matrimoni l'endinsa en un període depressiu i d'aïllament superat en part gràcies a la pràctica constant de la pintura, on aboca tot el subconscient i tot allò reprimat. Actualment, gaudeix d'una estabilitat emocional que li dona força vital i nous estímuls imaginatius. Pinta molt, amb pauses temporals i meditació del tema, i malgrat la seva tímida és capaç, amb una brillant capacitat d'anàlisi crítica, d'expressar en públic les seves reflexions serioses sobre l'art i el disseny tal com va fer-ho en la conferència citada inicialment.

“La meua obra de disseny gràfic sempre ha transcorregut paral·lela a la de dibuixant i gravador, i posteriorment pintor. Actualment és en la pintura on se centra el meu compromís creatiu”. L'obra gràfica de Pla-Narbona ha estat a bastament analitzada i comentada per firmes conegudes en el món de l'art i la literatura: Joan Perucho, Camilo José Cela, Joan Fuster, Francesc Fontbona, Rof Carballo, entre d'altres. La bibliografia és extensa i en el seu currículum podem

trobar tota mena de mencions i de premis pel disseny de cartells i compta amb una llarga llista d'exposicions de dibuix, gravats, escultures, realitzades arreu del món. L'últim gravat, Sense títol, de 1998 (p. 115 del catàleg), és força significatiu, ja que suggereix les renovades inquietuds de Pla-Narbona per la pintura. Hi ha representada una figura en moviment, vestida d'arlequí, que podria ser una imatge d'ell mateix. Dos ulls suren entre un garbuix de ratlles enèrgiques que li tatxen el rostre i part del cos. Des de l'esquena neix i s'eleva el perfil d'una cara, blanc, pur, deixant un rastre que besa uns llavis de dona. L'obra deixa al descobert la gestualitat del traç i una agilitat formal aparentment més lliure que les produccions anteriors. Tot plegat ens evoca la història de la creació de l'home i sembla mostrar-nos el naixement d'un nou home-artista gestat en les profunditats del temps i l'espai d'abans. La pintura ens permet centrar-nos en el cosmos particular de Pla-Narbona configurat per una concepció eròtica de la vida, en què la realitat i la ficció deixen de veure's contradictòriament. Molts temes insisteixen en les imatges simbòliques del sexe, amb distorsions dels cossos, paisatges de solitud i quasi sempre envoltades per una atmosfera onírica. La tècnica, depurada per tants anys d'exercici, oblida la marca del pinzell sobre la tela que s'impregna de colors brillants en degradació tonal i matisats pels efectes d'una lluminositat projectada de manera subjectiva i molt efectista.

Una cosa sembla clara: Pla-Narbona és un dels dissenyadors gràfics que més ha influït i projectat les seves idees en els treballs publicitaris que s'han fet a Catalunya i Espanya. La seva aposta per l'art total, entès com un producte dirigit pel pensament creatiu, projectat amb imaginació, realitzat sense limitacions i en llibertat, el fa singular en una època en què no sovintegen aquests conceptes.

IMMA PUEYO

ART JOVE

VI BIENNAL D'ART CONTEMPORANI CATALÀ 2008

Exposició itinerant per Catalunya

Sala d'exposicions temporals. Museu de Sant Cugat - Casa Aymat

Del 22 d'abril al 25 de maig de 2008

La XVI biennial d'art contemporani català és una iniciativa particular de la Galeria Canals que compta

amb el suport d'entitats públiques i privades. El seu objectiu és divulgar la creació visual contemporània a Catalunya. Però, més que valorar els seus actius, s'hauria d'avaluar el concepte i la producció final del que el públic rep. Està clar que les iniciatives i el seu èxit no s'han de mesurar des de la perspectiva de *a major nombre de visitants, millor és el projecte*, sinó que el resultat sigui un producte de qualitat que almenys intenti estar a l'alçada de qualsevol visitant, sigui o no coneixedor de la creació contemporània.

El caràcter itinerant de la Biennial fa que pugui tenir unes carències que possiblement no presentin altres convocatòries d'aquest caràcter. La itinerància implica que els projectes presentats s'hagin d'adequar a les limitacions físiques de les diferents sales, mentre que possiblement amb una o dues seus, que reunissin les condicions d'espai adients, es potenciarrien projectes artístics més complets, complexos i atrevits. Les restriccions físiques imposades pel trasllat d'una localitat a una altra sovint tanquen portes a experimentacions pluridisciplinàries.

La manca d'un comissariat que cerqui les aportacions artístiques més actuals i la dependència de la resposta que rebrà la convocatòria, si es presenten o no les propostes amb les qualitats adequades, fan que els resultats siguin desiguals, així com la barreja de mitjans i aportacions provoca que l'exposició sigui difícil d'entendre. Un fil conductor i una cerca adequada dels projectes al seu voltant proporcionarien una major coherència a la mostra, així com una forma divulgativa i pedagògica més conjunta i comprensible pel visitant. Aquesta manca d'unitat a l'hora d'exposar i les ordenacions aleatòries, la converteixen en una exposició d'art contemporani amb una mentalitat expositiva caduca i poc atractiva per

al visitant en el seu conjunt. L'atracció no ve donada pel conjunt, sinó que s'ha de focalitzar en les individualitats de les peces exposades o en l'aplec de peces d'un mateix artista. Això fa que sigui impossible articular un discurs entenedor i pedagògic per l'espectador no acostumat a veure art contemporani, reforçant la idea d'art "allunyat" a tot el públic potencial, que no entén d'art contemporani. Ni tampoc se'l sedueix perquè intenti apropar-se a les creacions que li haurien de ser quotidianes, ja que és l'art que defineix el temps en què viu, és l'art que en el futur representarà la seva societat. Si el visitant no l'entén, ni l'interessa, s'està produint un trencament total entre la creació contemporània i la societat que l'envolta. Estem davant un tipus expositiu de sacralització de l'obra que avui dia no té cap sentit mantenir com a fórmula de mostrar-la.

Un cop fetes aquestes consideracions genèriques, entrem en l'anàlisi concreta. L'exposició es basa en l'obra de 9 artistes, tots ells nascuts a la dècada del 1980. D'alguna manera, doncs, permet ensenyar un breu panorama del que aquesta generació està aportant a l'art, tenint present que diversos autors encara són estudiants, és a dir que són artistes incipients a la recerca del seu propi camí creatiu i que, per tant, es troben en una fase experimental de tempteig que els portarà cap a una o altra direcció. Així, l'obra que tenim davant és la que ara mateix estan investigant i creant amb vista a assolir una identificació pròpia.

Com és tradicional en aquesta convocatòria artística, la pintura hi continua destacant, tot que s'incorporen tímidament altres disciplines, com les mini instal·lacions (pel motiu que ja he escrit abans) o la fotografia. La diferència més remarcable amb altres edicions de la biennial és aquest recull de creació jove, motivat per unes bases de participació que estableixen la limitació d'edat, cosa que encara restreny més la presentació de projectes que podrien estar a to amb la "filosofia" de la biennial i que es veuen frustrats per aquest topall cronològic. A l'art, com en moltes altres disciplines de creació personal, no s'arriba al punt més àlgid de creació fins que no han passat uns anys d'investigació personal. Per aquest motiu crec que el títol del projecte hauria d'incorporar la paraula "jove" per no crear confusió al visitant, ja que la denominació d'art contemporani engloba tant la producció dels representats en aquesta edició, com altres creadors que, amb una edat superior a la permesa en aquesta convocatòria, poden estar produint les obres més paradigmàtiques de la seva trajectòria, completament "contemporànies" i que queden excloses de la convocatòria. Tot i així, aquesta biennial té la virtut de donar l'oportunitat a aquests artistes joves, amb un currículum breu,

de poder exposar la seva obra a diverses poblacions de Catalunya i una d'Andorra.

A nivell estètic i conceptual, és difícil aglutinar un comentari comú ja que la diversitat de les obres no dona la possibilitat de fer una valoració en conjunt de totes les propostes. En general estem davant el retorn de la figuració, vista amb un ull i un concepte del tot actual. Les creacions urbanes ja han entrat també definitivament a l'obra "sobre tela" fora del seu entorn. Des de fa temps, la pintura ha perdut tot el sentit i també la terminologia d'art "inconformista", "més actual", "radical", per formular des del seu llenguatge propi aspectes que possiblement fa molts anys que ha superat i quasi oblidat.

La societat està present en una bona quantitat de les obres presentades tractant-la des dels aspectes de la col·lectivització de les masses (conjunts de persones i cares sense individualitzar), els traumes (unes nenes d'aspecte victorià, net, però amb detalls que posen l'ombra a la claror dels colors emprats, una dona devorada per la seva prole), les visions de les minories (un projecte on el que veiem és la visió d'una persona amb deficiències visuals, convidant a la reflexió), les ruïnes de la nostra civilització (fotografies d'espais nocturns amb una presència del formigó i la indústria com a eix vertebrador), la creació de discursos literaris ficticis (l'art com a màquina d'escriure històries).

Actualment, la Biennal hauria de marcar-se uns objectius de renovació i adequació de llenguatge a la creació i al públic actual. El projecte pot ser vigent encara, però el resultat present crec que no està a l'alçada dels projectes que reclama la societat. Sobretot, hauria de crear reclam i atracció cap a nous públics per ampliar el ventall de coneixement i difondre l'art contemporani a tota la gent, aspecte en el qual la biennal fracassa.

ANDREU DENGRA CARAYOL

GUARDÓ DE PINTURA

3R PREMI DE PINTURA DE PETIT FORMAT - AUTOCUGAT

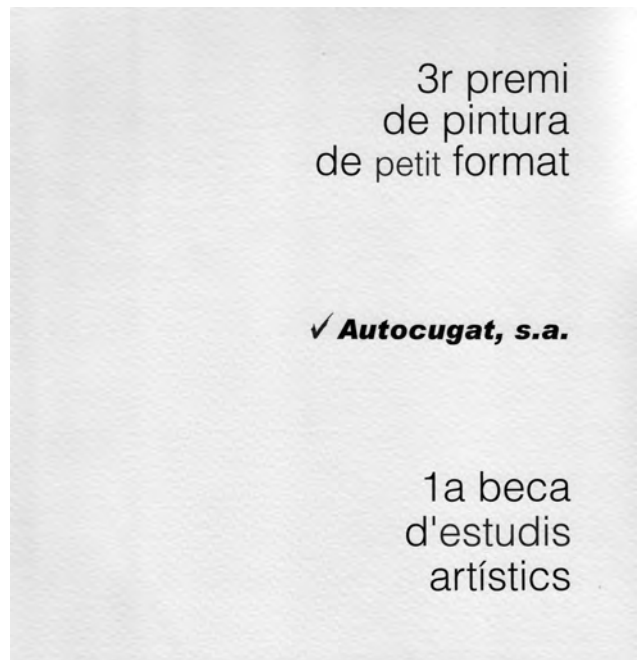
Exposició temporal

Sala Capitular del Monestir de Sant Cugat

Museu de Sant Cugat

Del 8 de maig al 8 de juny de 2008

El 3r Premi de Pintura de Petit Format – Autocugat, en la seva selecció final d'obres que par-

ticipen en la segona fase del premi, continua la tendència anterior d'estimar especialment la pintura figurativa, els neorealismes, que avui dia s'estan practicant a la península. Enguany, dels 6 premis (un guardó remunerat i cinc accèssits honorífics), tots ells són o tendeixen vers el realisme interpretat d'una o altra manera. Això fa que en els resultats finals trobem un breu panorama de la pintura realista/figurativa actual.

L'obra guardonada, de l'artista Adolf, resident a Valldoreix, ens mostra el vessant més influït per la fotografia. Sense tractar-se d'una obra hiperrealista, se situa en una frontera molt propera, com és el treball mitjançant la fotografia com a eina de referència, però allunyant-se d'aquest corrent en donar un embolcall mitològic modernitzat a la figura d'Euterpe, musa de la música. Importa, en especial, com es representa a l'obra i quin és l'instrument que simbolitza el so, la flauta, tot revisat pel sedàs de la mirada contemporània, ja que es tracta d'una flauta travessera, inexistent a la Grècia clàssica, i una noia despullada amb un pírcing al melic. El tema es representa en blanc i negre com si es tractés d'un dibuix o una fotografia, sobre fons negre, recuperant aspectes compositius barrocs.

El primer accèssit, obra del valencià Xavier Montsalvatje, es pot lligar amb el tercer accèssit al pintor Joan Longas. Ambdós autors exploren els espais urbans. En el primer cas l'urbs es representa amb unes edificacions suposadament industrials, que ens parlen de l'absència de l'home físic vers la creació neutra de la seva mà, l'edifici. És una representació genèrica d'un "no lloc", d'un espai sense

caràcter i sense referències. Longas, en contrast amb Montsalvatje, ens exposa una urbanitat ambientada. Els cotxes, la posta de sol, el moviment, tot ens parla d'una ciutat viva i sorollosa. Però, tot i així, comparteix l'absència de l'home, mostrant una societat que transita i crea, però que no hi és present directament. Una societat que s'allunya del que la defineix, la relació i interacció entre els seus membres.

Una posició contrària a aquests plantejaments la trobem en les obres de Paco Minuesa i Cristina Cabané, segon i quart accèssits respectivament. L'home o la societat prenen un paper clau i rellevant a les obres. Tots dos adopten solucions estètiques que s'allunyen del realisme tradicional comentat fins ara i s'endinsen en interpretacions pròpies d'aquesta realitat, creant un filtre propi del que veiem dia a dia. A l'obra de Minuesa entren en escena el joc i l'humor, com ja s'ha vist en altres peces de la seva producció. La fila de persones, si eliminéssim el semàfor, perdria tot el sentit i la ironia del seu títol: "Marcapassos urbà". El ritme de les nostres vides quotidianes s'atura o es posa en marxa a ritme de semàfors; si no hi hagués obres com aquesta, ni ens adonarien d'aquest fet i del seu mecanisme normatiu. Davant d'aquestes aturades breus del nostre ritme, l'artista ens ensenya moltes de les actituds quasi involuntàries i sistemàtiques que adoptem quan el color vermell del semàfor ens ho "ordena". Mirades creuades, posicions impacients, converses breus, atenció al trànsit, cerques a les bosses de la compra, etc., tota una varietat d'actituds que formen una escena costumista d'avui dia.

L'apropament de Cabané a la societat se centra en un grup de persones al carrer, en un espai indeterminat, neutre, on desenvolupen el seu dia a dia. La visió és elevada, com si des d'una posició superior ho miréssim amb un microscopi, observant un carrer per trobar-nos aquesta escena anònima i quotidiana d'un dia qualsevol a una ciutat qualsevol: gent caminant, amb rumb o sense, converses, etc., tot en un to humà, sense interferències industrials, sols unes bicicletes que es mouen per tracció humana. Estèticament aquesta societat està representada a mig camí de l'abstracció i la figuració. Cada individu és un conjunt de taques que formen els seus cossos i ombres.

El cinquè accèssit, Carles Piqueras, és una demostració tècnica de l'hiperrealisme amb llapis de colors. L'aire pop esdevé un motiu per trencar en tractar-se no d'una llauna de cervesa perfecta, sinó d'unes restes arrugades a la vora d'un riu o una platja. És la petjada de l'home i els seus hàbits de consum, que avui dia van en contra de la pròpia natura. Una poderosa natura que és capaç de menjar-se els colors de la llauna o arrodonir les pedres i fer-ne còdols, però fràgil

com per no poder eliminar el metall abandonat que es va acumulant i embrutint el paisatge.

Dels seleccionats que no han rebut premis sols cal fer esment de dues obres que tenen molt a veure amb la producció abstracta contemporània. Són les obres de Joan Cabrer i Maria Cremades. Obres completament abstractes, de línies depurades i jocs de colors plans, molt a prop d'una concepció decorativa, però que formen part d'una tendència artística que poc a poc va agafant força. Aquesta tipologia d'abstracció és una solució molt més propera i amable que les concepcions ja clàssiques de l'art abstracte a Catalunya, amb la quasi "teocràcia" de l'informalisme, solució ja esgotada en el camp de la recerca plàstica i que es trobava del tot allunyat del públic general. Aquesta nova concepció abstracta és un bon pas per poder arribar a més sectors de públic que fins ara no entraven en el joc de la "lletjor" com a expressió de l'art. Es pot tractar de jocs òptics, arquitectures imaginades o microorganismes ampliatos que poden fer entrar la gent en l'apreciació de l'art no figuratiu. És possible que no s'aporti res de nou a l'art, fet que tampoc hem d'exigir contínuament a la creació artística, però sí que poden aportar interès i formar nous públics per a l'art, sobretot entre la gent jove.

ANDREU DENGRA CARAYOL

LA PINTURA ÉS COLOR

EXPOSICIÓ COL·LECTIVA DE FIRART

Un color, colors

Casa de Cultura

Del 7 de febrer al 3 de març de 2008

Des de fa alguns anys, Firart ens té acostumats que les seves exposicions col·lectives tinguin un tema comú que cada artista interpreta a la seva manera, sempre, però, dins un format únic per a tots ells que els dóna cohesió i fa del muntatge una obra coral i equilibrada. En aquesta avinentesa la proposta fou experimentar amb la monocromia, la manera com assolir una obra reeixida jugant únicament amb l'extensa gamma de tonalitats d'un sol color. Cal dir que la proposta no és del tot novadora, en el sentit que té els seus precedents, per exemple a Amics de les Arts, a Terrassa, però sí que és la primera vegada que s'intenta a la nostra ciutat.

La temptació monocromàtica ha estat present en l'art contemporani del segle XX, des del cèlebre "Blanc sobre Blanc" del suprematisme rus de

Malevitch, fins a l'immens blau de l'expressionista nord-americà Motherwell. És evident que l'opció ha estat més explorada des de l'abstracció i l'informalisme, ja que la figuració sovint s'esllavissa amb més facilitat pel camp del realisme que el tempta amb la varietat cromàtica. Tanmateix, en la natura hi ha paisatges monocroms de gran bellesa que a voltes suposen un gran repte per a aquells artistes que volen transmetre l'emoció íntima que els ha causat. Tal com diu la introducció del catàleg, resulta curiós veure com fins i tot aquells acostumats a la gradació més extensa del carbonet o la sanguina experimenten un altre tipus de dificultat quan treballen amb el pinzell i han de vèncer la fascinació del complementari, la línia negra que defineix, subratlla i dona força o la petita anècdota cromàtica que cerca trencar la monotonia.

El nombre de participants en la mostra s'eleva a 34: Adolf; Dolors Andreu; Marina Aragonès; Luis Miguel Baquero; Palmi Bover; Roser Cabrerizo; Carolina Camañes; Elena Carceller; Blanca Carnicero; Carme Castellsagués; Rafel Centelles; Cèlia Conesa; Rosa Mª Cortázar; Encarna Domènech;

Anna Duran; Dolors Felip; Mercè Grañó; Mª Carmen Higuera; Victòria Ibàñez; Joan Marigot; Olga Martínez; Francisca Mellado; Fèlix Mestres; Cristina Muntaner; Isabel Narbon; Rosa Olmo; Miquel Pellicer; Imma Pueyo; Maggi Pujols; Teresa Robles; Toton Rosillo; Emma Sabadell; Claudia Salamonesco; Cristina Segura.

Aquest elevat nombre fa difícil comentar cada una de les obres exposades. Tanmateix, volem assenyalar les dificultats amb què es trobà el jurat d'admissió davant la varietat de pintures presentades, especialment perquè en la particular interpretació de cada autor bona part d'ells no saberen ajustar-se a l'exigència i, més que monocromies, el que exhibeixen són obres amb un color dominant. Així, en el cas d'una de les dues *Menina*, on la gamma de bronzes i daurats es veu potenciada pel contrast de vermell i blanc, o *Tots els colors del verd* no pot evitar la inclusió de morats. És cert que costa definir fins on arriben els límits d'un color pur i potser les bases tampoc deixaven prou clar quin ús es podia fer de les barreges amb d'altres. A *Grocs groguencs*, el desenvolupament de la gamma escollida el porta fins a incorporar petits tocs dels altres bàsics, una petita teulada vermella o una finestra blava. En mig, les diferents intensitats de groc-taronja sobre un fons groc-verdós que ocupa el sòl i el cel. Quelcom semblant passa a *Antic carrusel de joguina*, on el blau degradat en verd arriba als confins del groc. Si diem tot això, no és pas criticant els resultats obtinguts, que poden ser excel·lents, sinó per subratllar els obstacles que crea el subconscient quan l'artista cromàtic es planteja renunciar a la seva paleta habitual, alterant així el propi llenguatge.

Malgrat el que s'ha apuntat, un nombrós contingent assoleix complir el repte proposat, ja sigui amb els inquietants vermells de *Població* o de *Claustre*, o bé amb els molt més relaxants blaus d'*Ona*, *Estructura*, *Paisatge d'hivern*, *Carrer de l'església* o *Netsudó*. Quant a la gamma dels ocres-marronosos, cal destacar *Ombres*, *Els colors del Marroc*, *Plaça Reial* i *Bruna*. Únicament hi ha el verd pur d'*Enebro* i la suavitat del gris de *Solitud*, que evoca una llum plajada i nocturna.

L'experiència és molt interessant, perquè cada artista ha resolt el repte al seu propi estil i amb plena llibertat, escollint aquell color amb què se sentia més còmode, dins la seva línia de figuració realista, conceptual o abstracta. L'exposició presenta les incoherències i dispersions inherents a tota mostra col·lectiva, que alhora són el seu atractiu més remarkable i enriquidor.

PERE GIBERT